

Dervis i smrt

by Mesa Selimovic · Language: SR

Summary by booksummaryai.com — <https://booksummaryai.com/country/sr/dervis-i-smrt>

Overview

„Derviš i smrt“ je filozofski roman Meše Selimovića koji prati unutrašnju borbu šejha Ahmeda Nurudina, derviša mevlavijskog reda u Bosni pod osmanskim vlašću. Priča počinje njegovim mirnim životom u tekiji, koji je narušen hapšenjem i pogubljenjem njegovog brata, nevinog čoveka. Ovaj događaj pokreće Nurudina na potragu za pravdom i istinom, što ga dovodi u sukob sa vlašću i dovodi u pitanje sopstvenu veru i smisao postojanja. Roman duboko istražuje teme slobode, pravde, moći, korupcije i usamljenosti, prikazujući kako se pojedinac bori protiv nemilosrdnog sistema i sopstvenih moralnih dilema.

Kroz Nurudinovo putovanje, od smirenog derviša do čoveka koji preuzima vlast i postaje deo sistema protiv kojeg se borio, Selimović oslikava univerzalnu dramu ljudskog bića. Roman je snažna kritika totalitarnih režima i upozorenje na opasnost korupcije moći, čak i kada je motivisana plemenitim ciljevima. Nurudinova transformacija, od žrtve do dželata, od idealiste do pragmatičara, simbolizuje tragičnu sudbinu onih koji pokušavaju da promene svet, a na kraju bivaju promenjeni njime. Njegova introspekcija i unutrašnji monolozi čine ovo delo dubokom studijom ljudske psihe i moralnih izbora u teškim vremenima.

Key Takeaways

- Pravda je često nedostižna u sistemima gde moć dominira nad moralom i zakonom.
- Moć poseduje sposobnost da korumpira i najplemenitije namere, transformišući žrtve u tlačitelje.
- Individualna sloboda je krhka i lako se gubi pred autoritetom države i društvenim pritiscima.
- Unutrašnja borba između vere, razuma i emocija je neizbežna kada se suočimo sa egzistencijalnim pitanjima.
- Ljudska veza i lojalnost su od suštinskog značaja, ali su često žrtvovane u potrazi za višim ciljevima ili opstankom.
- Sumnja i preispitivanje su ključni za razumevanje sveta, čak i ako vode ka bolnim spoznajama.

Chapter Summaries

Početak nemira

Šejh Ahmed Nurudin živi mirnim životom u derviškoj tekiji, posvećen veri i duhovnom miru. Njegova svakodnevica je prekinuta vestima o hapšenju njegovog brata, Mula Jusufa, pod optužbom za izdaju. Nurudin je uveren u bratovu nevinost i pokušava da interveniše kod vlasti, ali nailazi na zid ćutanja i ravnodušnosti. Ovaj događaj ga izvlači iz duhovne izolacije i suočava sa surovom realnošću sveta izvan tekije, pokrećući duboku unutrašnju krizu i preispitivanje.

Potruga za istinom i pravdom

Nurudin se upušta u očajničku potragu za istinom o bratovoj sudbini. Njegovi pokušaji da razgovara sa kadijom, muselimom i drugim predstavnicima vlasti su uzaludni, a svaki korak ga samo dublje uvlači u mrežu birokratije i laži. Susreće se sa Hasanom, slobodoumnim čovekom koji ga podstiče na akciju, ali i sa Ishakom, tamničarem koji mu otkriva surovost zatvorskog sistema. Nurudinova vera u pravdu i božansku promisao počinje da se koleba pred ljudskom okrutnošću.

Razočaranje i preokret

Nakon što saznaje za bratovu smrt u tamnici, Nurudin doživljava potpuni slom. Njegova vera u derviški red i vlast je uništena. Oseća se izdanim i prevarenim. U njemu se budi želja za osvetom i promenom. Kroz niz okolnosti, uključujući i sukob sa kadijom, Nurudin se neočekivano nalazi u poziciji da preuzme vlast. Ovaj preokret ga stavlja pred iskušenje da sam postane deo sistema koji je prezirao, obećavajući sebi da će ga promeniti iznutra.

Vlast i korupcija

Nurudin postaje kadija i muselim, preuzimajući ulogu onih koji su mu naneli bol. U početku pokušava da sprovede pravdu i reforme, ali se ubrzo suočava sa složenošću i otporom sistema. Postepeno, on sam počinje da koristi iste metode koje je osuđivao, donoseći teške odluke i kompromise. Njegova moralna načela se urušavaju pod teretom moći, a on postaje sve više izolovan i usamljen, shvatajući da je postao ono protiv čega se borio.

Usamljenost i spoznaja

Na kraju romana, Nurudin je usamljen i razočaran. Iako je postigao moć, izgubio je sebe i sve što mu je bilo važno. Njegova borba za pravdu pretvorila se u borbu za opstanak u korumpiranom svetu. Shvata da je moć iluzija i da je prava sloboda u unutrašnjem miru, koji je nepovratno izgubio. Roman se završava njegovim dubokim razmišljanjima o smislu života, smrti i ljudskoj sudbini, ostavljajući čitaoca sa osećajem tragične spoznaje.

Themes

- Pravda i nepravda
- Moć i korupcija
- Sloboda i ropstvo

- Vera i sumnja
- Usamljenost i otuđenje
- Smisao života

Notable Quotes

- "Svaki je čovek na gubitku." — Jedna od centralnih misli Ahmeda Nurudina koja prožima ceo roman, odražavajući njegovu spoznaju o ljudskoj prolaznosti i neizbežnosti gubitka.
- "Čovjek je proklet, i žali za svim putevima kojima nije prošao." — Nurudinovo razmišljanje o ljudskoj prirodi, večitoj dilemi izbora i žaljenju za propuštenim prilikama, što ga muči tokom njegovog puta.
- "Nema veće kazne od sjećanja." — Ova rečenica odražava Nurudinovu patnju zbog sećanja na brata i na sve što je izgubio, kao i na sopstvene greške i kompromise.
- "Znao sam da je strah najveći neprijatelj, ali nisam znao da je i najveći gospodar." — Nurudinova spoznaja o moći straha, kako kod pojedinca tako i u društvu, koji manipuliše ljudima i diktira njihove postupke, čak i njegove sopstvene.
- "Šta je život? Ludilo koje se ponavlja." — Nurudinova cinična i razočarana refleksija o besmislu i ponavljajućim ciklusima patnje i nepravde u ljudskom postojanju.

Frequently Asked Questions

What is Dervis i smrt about?

Roman „Derviš i smrt“ prati šejha Ahmeda Nurudina, derviša koji se suočava sa nepravdom nakon hapšenja i pogubljenja njegovog nevinog brata. Kroz njegovu potragu za istinom i pravdom, roman istražuje teme moći, korupcije, vere i slobode, prikazujući kako se pojedinac bori protiv represivnog sistema i sopstvenih moralnih dilema.

Is Dervis i smrt worth reading?

Apsolutno. „Derviš i smrt“ je remek-delo jugoslovenske književnosti, cenjeno zbog svoje duboke psihološke analize, filozofskih promišljanja i snažne kritike totalitarnih režima. Nudi univerzalne uvide u ljudsku prirodu, moralne dileme i izazove suočavanja sa nepravdom. Obavezno je štivo za ljubitelje ozbiljne književnosti.

How does Dervis i smrt end?

Spoiler: Roman se završava Nurudinovom dubokom spoznajom usamljenosti i razočaranja. Iako je preuzeo vlast i pokušao da sprovede pravdu, shvata da je postao deo korumpiranog sistema protiv kojeg se borio. Gubi sve što mu je bilo važno, uključujući i unutrašnji mir, ostajući sam sa svojim mislima o besmislu i prolaznosti.

Who should read Dervis i smrt?

Ovaj roman je namenjen svima koji cene duboku, filozofsku književnost i žele da istraže složene teme pravde, moći, vere i ljudske sudbine. Posebno će se dopasti čitaocima zainteresovanim za psihološke romane i kritiku društvenih sistema, kao i onima koji uživaju u delima koja podstiču na razmišljanje o smislu života.

How long does it take to read Dervis i smrt?

Prosečnom čitaocu će biti potrebno oko 400 minuta, odnosno otprilike 6 do 7 sati, da pročita roman „Derviš i smrt“. Vreme čitanja može varirati u zavisnosti od brzine čitanja i posvećenosti dubokim filozofskim segmentima teksta.